

В.Н.Кухаренко

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У МАСОВОМУ ВІДКРИТОМУ ДИСТАНЦІЙНОМУ КУРСІ

Вступ

Останнім часом з ініціативи Массачусетського технологічного інституту у світі з'явилося понад 3000 відкритих курсів [1, 2], і, відповідно, виникає питання їхнього використання. Відкриті курси - це відкритий зміст, де "відкритий" використовується в сенсі свободи від інтелектуальної власності та дозволяє повторне використання вмісту.

Відкриті курси забезпечують викладачів і учнів можливістю для розвитку навичок, знань і мислення, необхідних для участі в складних, мінливих реальних ситуаціях.

Відкрите навчання - це відкрита практика, яка розглядається як прозорість діяльності [3].

Різниця між відкритістю практики та відкритістю змісту має велике значення. Створення змісту потребує часу, зусиль, ресурсів і відкриває численні дискусії навколо прав інтелектуальної власності. Відкритість практики не потребує великих додаткових інвестицій, оскільки вона в основному стосується вже запланованих заходів з боку викладача.

Відкритий навчальний процес є важливим аспектом відкритості у сфері освіти в цілому. Це особливо корисно для дорослого професійного середовища, де учні приходять в курс з різними навичками і потребами. Навчальна програма дозволяє підлаштовуватися до учнів у процесі навчання.

Учні самі стають відкритими для різних нетрадиційних моделей навчання. Тим не менш, аналіз відкритих курсів свідчить про небажання деяких учнів брати участь у відкритому обговоренні в Інтернеті, але цей початковий опір з часом зменшується.

Відкрите навчання не заперечує ролі вихователя. Викладач відіграє важливу роль у забезпеченні взаємодії, обміну інформацією та ресурсами, участі у дискусії і сприяє зростанню знань учнів.

Навчання потребує активної участі всіх учасників. У великих курсах це часто доводить до формування підмереж студентів для вирішення окремих питань.

Відкриті дистанційні курси за кордоном

Останніми роками проведено кілька десятків відкритих дистанційних курсів, серед яких можна виокремити:

- "Майбутнє освіти" (2009 р.) - Дейв Кормье і Джордж Сіменс, брали участь понад 600 осіб (<http://edfutures.com/>);
- "Відкрита освіта" (2010 р.) - Девід Уїлі, брали участь близько 60 осіб, (http://www.opencontent.org/wiki/index.php?title=Intro_Open_Ed_Syllabus);
- "Коннективізма і коннективістські знання" (2008 р.) - Джордж Сіменс і Стівен Даунс, навчалось понад 2200 осіб (<http://ltc.umanitoba.ca/connectivism/>);
- "Соціальні сервіси та відкрита освіта" (2010 р.) - Алек Курос, навчалось більше 180 чол. (<http://eci831.wikispaces.com/>);
- "Навчання та аналітика знань 2011" (<http://www.learninganalytics.net/>) - відкритий курс, який провела команда Дж. Сіменса навесні 2011 року для понад 1500 осіб. У курсі досліджуються різні методи аналізу даних навчання і численні інструменти, які допомагають цьому аналізу.

Для учасників курсу проводилися щотижневі міні-конференції і випускався "Щоденник", який був центром активності курсу і слугував для аналізу навчального процесу.

У своїх курсах Дж. Сіменс, як правило, формує групу дослідників для аналізу роботи курсу. Крім цього, формується група студентів, яка повинна засвоїти курс і отримати відповідні кредити.

Вільний відкритий дистанційний курс MobiMOOC Ігнатії де Ваард був присвячений мобільному навчанню. Навесні 2011 року в ньому навчалось понад 580 осіб. У курсі розглядаються основні поняття мобільного навчання, інструменти планування, розробки та реалізації мобільного варіанту навчання.

Центр дистанційного навчання, досліджень та сервісу університету штату Іллінойс Спрінгфілд під керівництвом Рея Шредера з 4 липня по 21 серпня 2011 року провів відкритий дистанційний курс "Дистанційне навчання сьогодні ... і завтра" (<https://sites.google.com/site/edumoooc/>) тривалістю 8 тижнів, в курсі навчалось понад 2500 осіб. Тематика курсу: Інтернет-навчання сьогодні, дослідження Інтернет-навчання, технології Інтернет-навчання, програми Інтернет-навчання і мобільне навчання, масове, приватне і відкрите навчання, персональне і неформальне навчання, навчання у співпраці в хмарах, Інтернет-навчання 2011-2021.

Стенфордський університет у 2011 році провів декілька відкритих дистанційних курсів, серед яких "Штучний інтелект", а який підписалось понад 160 000 слухачів з усього світу, та "Бази даних" (підписалось понад 90 000 слухачів, виконували завдання понад 25 000 слухачів, отримали сертифікат про закінчення курсу 6513 слухачів, див. <http://habrahabr.ru/blogs/elearning/134700/>).

Ідею відкритих дистанційних курсів підтримав Массачусетський технологічний інститут [4], який планує з 2012 року почати безкоштовно проводити відкритий дистанційний процес на платформі MITx за розміщеними в мережі відкритими освітніми ресурсами, що були розміщені для відкритого доступу протягом 10 років.

За результатами попередніх курсів команда у складі Джорджа Сіменса, Стівена Даунса і Дейва Кормье проводить у 2011/12 навчальному році великий відкритий курс, присвячений змінам, які відбуваються в освіті (<http://change.mooc.ca/>), де кожний тиждень проводить навчальний процес один з провідних фахівців дистанційного навчання.

Під гаслом "відкритих курсів" тисячі учнів з різних країн світу змогли брати участь у процесі навчання.

Визначення масового відкритого дистанційного курсу

Термін "Масовий відкритий дистанційний курс" (МВДК) ввів Джордж Сіменс у 2008 році. Термін "масовий" відноситься насамперед до кількості студентів.

У цьому ж році він провів свій перший дистанційний курс, присвячений проблемам нової теорії навчання - коннективізму [5], де навчання - це процес створення мережі. Вузли такої мережі - це зовнішні сутності (люди, організації, бібліотеки, сайти, книги, журнали, бази даних або будь-яке інше джерело інформації). Акт навчання полягає у створенні зовнішньої мережі вузлів.

Принципами коннективізма є:

- різноманітність підходів;
- представлення навчання як процесу формування мережі та прийняття рішення;
- навчання і пізнання відбуваються постійно - це завжди процес, а не стан;
- ключова навичка сьогодні – це здатність бачити зв'язки і розуміти смисли між сферами знань, концепціями та ідеями;
- знання можуть існувати в мережі поза людиною;
- технології допомагають нам у навчанні.

МВДК ґрунтується на активній участі сотень і тисяч студентів, які самі організовують участь відповідно до цілей навчання, попередніх знань і навичок, а також загальних інтересів [6].

МВДК є моделлю семантичної мережі, де LMS зводиться до одного вузла в мережі і використовується в основному для задач управління [7].

МВДК має глобальний, а не регіональний характер і виходить за рамки університету. Можна виділити чотири фактори, які обмежують участь студентів (<http://www.connectivism.ca/?p=267>).

1. Великий обсяг інформації дезорієнтує учня, тому з боку тьюторів необхідно структурування;
2. Соціальні аспекти, коли в навчальному процесі беруть участь люди різних культур і мов спілкування, рівнів підготовки, можуть створювати напруженість у групі.
3. На участь студентів у деяких регіонах можуть впливати технологічні аспекти;
4. Через проживання учасників у різних часових поясах можуть створюватися додаткові бар'єри.

МВДК зменшує бар'єри у навчанні і підвищує самостійність студентів, вони набувають професійних навичок для участі в глобальних взаємодіях. Курси є полігоном для зростання знань у розподіленому, глобальному, цифровому світі і мають велике значення для майбутнього суспільства.

Велика частина діяльності студентів відбувається за межами LMS, в інших вузлах мережі, наприклад, в особистих блогах, особистих портфоліо, веб-сайтах, Твіттері, YouTube, віртуальних світах і т.д. Для зручності студенти об'єднують інформацію за допомогою RSS-каналів, агрегаторів.

Слухач у цьому курсі сам собі встановлює цілі навчання, які можуть змінюватися під час навчання, читає тільки той матеріал, який йому доступний і подобається, прочитати все він просто не зможе через велику кількість джерел. Він не зобов'язаний щонебудь писати у форум курсу, висловлювати свої погляди, відстоювати свої позиції. Але, в той же час, для отримання максимального навчального ефекту необхідно бути відкритим. Тільки в цьому випадку він зможе досягти поставленої мети протягом навчання в курсі.

Мета навчання студента повинна [8]:

- Мати цілеспрямований характер і допомагати учням виокремити маршрути у величезних обсягах інформації;
- Бути відкритою для безлічі інтерпретацій;
- Бути доступною учасникам з різним рівнем досвіду в цій темі.

Викладач будує навколишнє середовище і є “центром кристалізації” навчального процесу. Реальний результат залежить від діяльності учня і може бути отриманий і після завершення курсу.

У МВДК можна виокремити позитивні і негативні моменти.

Плюси:

- Відкритий курс приваблює учасників усього світу з різною культурою, традиціями та рівнем знань в конкретний період часу. Виникає дуже щільна хмара знань, яка перевищує за щільністю результат пошуку Google або Вікіпедії.
- Відкритий курс сприяє виникненню сильних зв'язків між учасниками залежно від їх соціальних переваг.

Мінуси:

- Знання відкритого курсу сильно фрагментовані, їх досить складно зібрати, особливо після закінчення курсу.
- Виникає проблема посилань, дуже складно посилатися на хмару знань.

Таким чином, відкриті курси залежать від навичок, внутрішньої мотивації, поставлених цілей, загальної культури, технічної грамотності студентів.

Особливості масового відкритого дистанційного курсу

Відкритий дистанційний курс базується на чотирьох основних видах діяльності:

1. Співпраця

У курсі даються посилання на різні інформаційні матеріали, які необхідні для читання й обговорення. Всі матеріали складно прочитати, їх багато. Студент вибирає матеріали, які його приваблюють і цікаві для нього. У співпраці з іншими він може отримати узагальнене уявлення про відповідний розділ курсу. Регулярно студент отримує бюлетень, в якому висвітлюються деякі поточні питання (Дж. Сіменс у своїх курсах надсилає їх щодня).

2. Ремікс

Після читання та участі в вебінарах, наступний крок студента – відстежувати і фіксувати події, які близькі до його розуміння матеріалу курсу. Як це зробити, залежить від студента. Він може зберегти документ на своєму комп'ютері або в Інтернет і поділитися своїм контентом з іншими людьми.

3. Перепрофілювання

Основне завдання курсу - допомогти учаснику створити своє, а не повторювати слова інших. І це найскладніша частина процесу навчання. Навчання не починається з нуля, ось чому в курсі використовується термін "перепрофілювання" замість "створення". Учасник курсу працює з матеріалами і не починає з нуля. Ці матеріали можна використовувати для викладання своїх власних думок і розуміння матеріалу. Відкритий курс вчить, як читати, розуміти і працювати зі змістом інших людей і як створити своє власне нове розуміння. В курсі, як правило, даються інструменти, які можна використовувати для створення власного контенту.

4. Повідомлення

Завдання тьютора - забезпечити спільну роботу з іншими людьми в даному навчальному процесі. Студент не зобов'язаний ділитися інформацією. Він може працювати цілком самостійно, не показуючи нікому нічого. Спільне використання інформації - це вибір студента.

Брати участь у спільній роботі важче. Чужі помилки побачити легше. Але люди цінують і гарну роботу. Обмін повідомленнями і буде створювати зміст курсу.

Кожен тиждень починається з короткого викладу теми і посилань на відповідні джерела. Щодня всім учасникам курсу розсилаються електронні листи про діяльність або важливі ресурси через список розсилки. Протягом тижня, як правило, проходить два вебінари. Один вебінар - це виступ гостьового лектора по конкретній темі, другий - дискусія по темі тижня.

Робота в курсі може тривати від 5-10 годин на тиждень на участь в дискусіях, у вебінарах, написання блогів. Якщо студент не в змозі виділити необхідний час, він може вибрати рівень участі, який найкращим чином відповідає його можливостям та потребам.

Може бути рекомендована така діяльність:

1. Встановіть кілька цілей: Що ви хочете отримати від курсу? Як багато часу ви в змозі виділити? Поділіться вашими цілями у дискусійному форумі "Знайомство".

2. Встановіть у своєму браузері перекладач Google для читання документів на різних мовах.

3. Створіть карту пам'яті курсу, додаючи нові концепції або ідеї щотижнево. Карта пам'яті може бути корисна в спілкуванні з учасниками курсу.

4. Для осмислення розглянутого матеріалу використовуйте блог (при необхідності – створіть).

5. Вибірково прочитайте запропоновані матеріали.
6. Беріть участь в обговоренні на форумах курсу.
7. Використовуйте Twitter. Якщо у вас є акаунт Twitter, то повідомте його учасникам курсу. Якщо вас зацікавило повідомлення на Twitter, зробіть для себе ретвіт.
8. Ви можете використовувати будь-які інші послуги в Інтернеті - Flickr, Second Life, Yahoo Groups, Facebook, YouTube та ін. Вибір повністю за Вами.

Персональне навчальне середовище

Одним з важливих аспектів МВДК є наявність в учасників навчального процесу персонального навчального середовища (ПНС) - термін, який з'явився кілька років тому в західній літературі, пов'язаний з практичним застосуванням ідей e-learning 2.0.

Побудова ПНС базується на хмарних обчисленнях (програмне забезпечення як послуга чи SAAS) - виконання програм, розташованих на серверах [9], що дає певні переваги:

- програмне забезпечення відстежується і контролюється;
- управління версіями програмного забезпечення спрощено;
- небезпеки розповсюдження вірусів зводяться до мінімуму;
- вихідні дані і отримані файли можна зберігати, управляти централізовано на серверах брандмауерів;
- можна працювати на простих конфігураціях комп'ютерів.

До числа кращих програмних продуктів [10], які можуть бути використані в хмарних обчисленнях, входить Твіттер (1 місце), Google Docs (3 місце), програми ведення блогів (14 місце) і проведення вебінарів (45 місце) та інші.

Персональне навчальне середовище визначають як інструменти і послуги, які надають окремі освітні платформи для використання їх у навчанні та досягнення освітніх цілей. ПНС орієнтована на учня, формується з існуючих на даному етапі хмарних інструментів і послуг, це результат еволюції Web 2.0 і його впливу на освітній процес. Доступ до навчання стає доступом до ресурсів і послуг та дозволяє учням не тільки споживати навчальні ресурси, а й виробляти їх. Навчання, таким чином, еволюціонує від передачі інформації і знань до виробництва інформації і знань.

ПНС - це не тільки комфортне середовище для виконання діяльності, але і засіб створення персональної навчальної мережі (ПНМ), де ми можемо взаємодіяти не тільки з нашими прямими колегами, наприклад, учасниками співтовариства ping або списку розсилки, але і їх партнерами по спільній діяльності. Це істотно розширює наше коло спілкування, дає можливість отримувати набагато більше професійної інформації. Правильно спроектована персональна навчальна мережа істотно полегшує навчальний процес, вона повинна бути простою та ефективною.

Ця ПНМ постійно змінюється, але практично на будь-якому етапі є постійні зв'язки, які сприяють створенню "спільноти практиків". "Спільноти практиків" – це групи людей, які захоплені комплексом проблем конкретної теми, поглиблюють свої знання та досвід у цій галузі, взаємодіючи між собою на постійній основі" (визначення Вегнера, 2002).

Добір інструментів для ПНС - справа суто особиста, залежить від цілей автора. Але чим більше інструментів у ПНС, тим більше навчальних можливостей з'являється у користувача Інтернет. Тому рекомендується середовище постійно розвивати з урахуванням нових можливостей соціальних сервісів. Завдання викладача – підтримувати студента у формуванні ПНС, роз'яснюючи, при необхідності, призначення тих чи інших сервісів у навчальному процесі. ПНС змушує студентів відповідати за процес навчання, замислитися над інструментами та ресурсами, які допоможуть їм навчатися краще. За

своєю структурою ПНС створюється самостійно, і тому відповідальність за організацію навчання покладається на учня.

Відкритий дистанційний курс повинен мати мінімальний набір інструментів ПНС для забезпечення комфорту учасників процесу. У мінімальний склад персонального навчального середовища, на думку західних колег, повинні входити twitter, ning, blog, igoogle (netvibes), reader RSS, delicious (DIIGO), wiki. Новачок з мінімальними інструментами ПНС зможе спостерігати за навчальним процесом і готувати себе до активної роботи, досвідчений користувач зможе повністю реалізувати свої цілі.

Бажано, щоб у процесі навчання кількість інструментів зростала. Це сприяє розвитку ПНС учасників навчального процесу і досягненню поставлених власних цілей.

Роль тьюторів в навчальному процесі МВДК

МВДК проводить, як правило, команда тьюторів, яка заздалегідь обирає тему курсу, планує можливу діяльність студентів різного рівня підготовки, підбирає посилання на джерела, розподіляє між собою ролі. Наприклад, один з тьюторів грає роль куратора, другий може займатися інтеграцією блогів слухачів курсів, третій - акцентувати свою роботу на допомозі новачкам, при цьому під час навчання ролі можуть змінюватися.

У середньому щотижневі витрати часу Джорджа Сіменса виглядають таким чином (з притатного повідомлення: <http://ltc.umanitoba.ca/connectivism/?paged=2>):

- Щоденний супровід: 3-5 годин на тиждень.
- Читання повідомлень форуму: 5-7 годин на тиждень.
- Записи для наступного тижня: від нуля до 2 годин
- Вебінари: більше 3 годин.
- Відповіді електронною поштою: 2-5 годин на тиждень
- Підготовка документів: ~ 1 годину на документ. Всього витрачено на курс: ~

75 годин.

Витрати на організацію курсу (чати зі Стівеном, Дейвом, планування взаємодії, створення навчальних програм, створення сайту / блогу / вікі): 60-80 годин. Загальний час на курс ССК08 (10 тижнів): 375-425 годин.

Відкриті дистанційні курси НТУ "ХП"

Відкритий дистанційний курс "Стратегія розвитку e-learning в організації" (тег #SEL11 для Diigo, Twitter) проходив 6 тижнів у лютому - квітні 2011 року.

Основна мета даного курсу - показати можливі шляхи використання дистанційного навчання в організації і допомогти в розробленні стратегії розвитку навчання, що враховує особливості загальної стратегії організації.

Цільова аудиторія - викладачі, аспіранти, керівники освітніх структур різних організацій. Учасникам бажано мати навички роботи в Інтернеті, соціальних мережах і веб-комунікаціях (синхронних і асинхронних) для спілкування, співробітництва та обміну інформацією.

Програма курсу

Тиждень 1. Навчання та управління знаннями в організації.

Мета: описати використану систему управління знаннями та методи навчання в корпорації. Характеризувати сучасний стан розвитку дистанційного навчання.

Тиждень 2. Люди - рушійна сила стратегії навчання.

Мета: Визначити необхідний кадровий склад для розвитку корпоративного дистанційного навчання.

Тиждень 3. Навіщо потрібна стратегія корпоративного дистанційного навчання.

Мета: Описати освітню стратегію корпорації як педагогічну проблему або як рішення політичної проблеми. Порівняти дві розроблені стратегії і визначити їх сильні та слабкі сторони.

Тиждень 4. Аналіз поточної ситуації.

Мета: Аналіз стану процесу навчання в організації та визначення проблем.

Тиждень 5. Побудова місії організації.

Мета: Формування освітньої місії корпорації і побудова стратегії корпоративного дистанційного навчання, вміння вибрати необхідне технічне та програмне забезпечення дистанційного навчання.

Тиждень 6. Проведення SWOT-аналізу та побудова плану роботи.

Мета: Аналіз розробленої стратегії корпоративного дистанційного навчання та формування плану роботи.

У курсі зареєструвалося 45 осіб (реєстрація в Moodle 2.0 і в списку розсилки), відвідували сторінки курсу більш 100 осіб, пройшло заключне анкетування 12 осіб. Анкету заповнила однакова кількість учасників академічного та корпоративного секторів з досвідом педагогічної роботи більше 5 років (83%) та досвідом дистанційного навчання більше 3 років (67%).

Не сформулювали свою мету участі в курсі 3 учасники, у решти учасників (8 осіб) мета була - познайомитися з особливостями відкритого дистанційного курсу та новими соціальними сервісами.

Основна активність учасників була в списку розсилки (близько 200 повідомлень, половина з них припадає на перші два тижні занять, потім активність впала), в Moodle працював тільки форум знайомств, всі інші запрошення до дискусії не були підтримані. За матеріалами курсу блоги створювалися двома учасниками. В основному, група працювала пасивно - читала подані матеріали, своїх джерел не розкривала, свої погляди на конкретні теми курсу не висловлювала.

Проведено 6 щотижневих, вступний і заключний вебіари, в яких брало участь близько 10 учасників у кожному. Всі вебіари були проведені у середовищі WIZIQ, один - у віртуальному світі "Академія", де слухачі познайомилися з можливостями віртуального середовища. Крім цього, проведено 3 гостьових вебіари, на яких виступали представники корпоративного сектору Корнілова Т. Тихомирова О. і Кречман Д.

Досвід проведення даного курсу показує, що відкритий курс для аудиторії СНД - нове і не завжди очевидне поняття, велика кількість навчального матеріалу і відсутність чітко сформульованих цілей викликає в учасників курсу великі труднощі. Обмежений набір соціальних сервісів, зневага і нерозуміння Твіттера викликає проблеми при відстеженні роботи тьюторів і колег. Саме тому наступний відкритий дистанційний курс був присвячений соціальним сервісам в дистанційному навчанні.

Відкритий дистанційний курс "Соціальні сервіси у дистанційному навчанні" (<http://el-ukraine.wikispaces.com/>) проходив з 23 травня по 3 липня 2011 року. Для проведення курсу використовувались Вікі, список розсилки, Twitter, DINGO, блоги слухачів та агрегатор netvibes. Тематика курсу:

1. Персональне навчальне середовище;
2. Інструменти для проектування дистанційного курсу;
3. Інструменти розроблення дистанційного курсу;
4. Інструменти для проведення дистанційного навчального процесу;
5. Підготовка викладачів для дистанційного навчання;
6. Мобільне навчання.

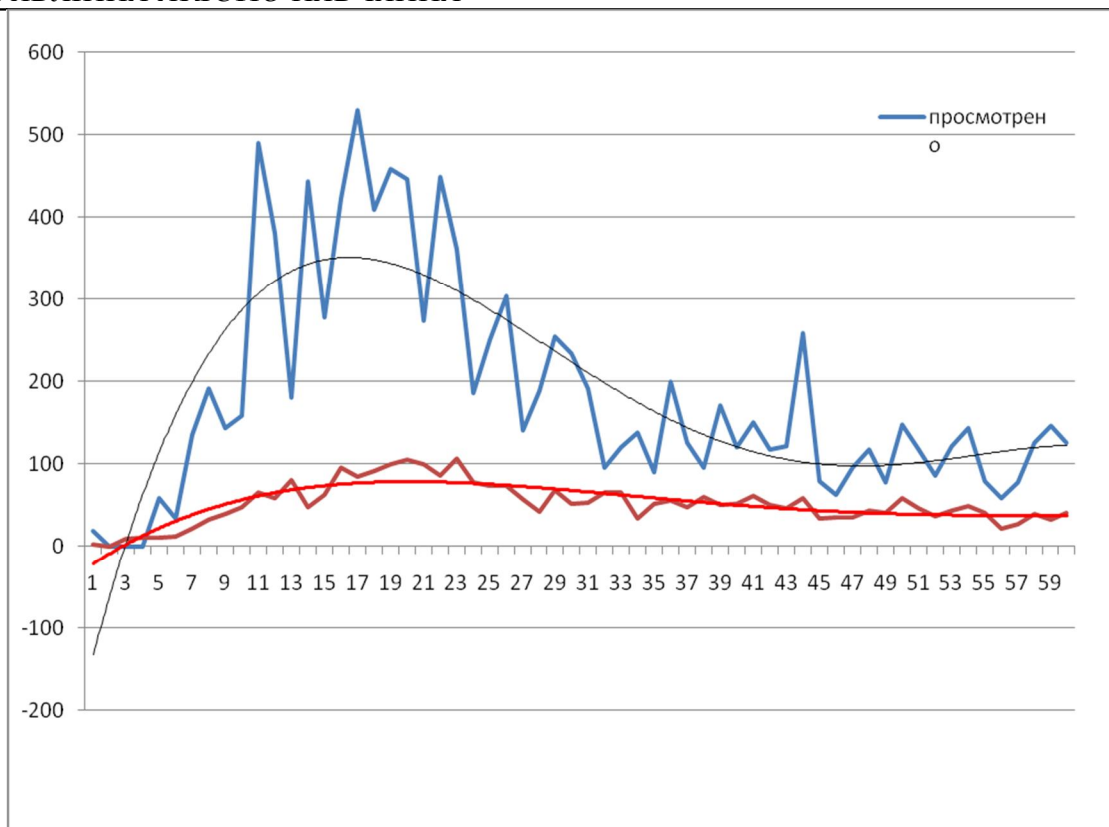

Рис. 1. Перегляд файлів курсу та кількість відвідувань у день

З моменту початку підписки на курс починається активне відвідування курсу та перегляд сторінок (рис.1). На початок занять зареєструвалися 43 чол. Максимум відвідувань і переглядів досягається на початку курсу (16-й день). Потім відвідуваність поступово скорочується. Слід зазначити, що число відвідувачів (Україна - 64%, Росія - 23%, США - 9%, Білорусія - 4%) приблизно в два рази перевищує число зареєстрованих.

Пройшли вхідне анкетування 30 чол. (83%) - викладачі університетів, решта – з корпоративного сектора; 74% чол. мають досвід педагогічної діяльності понад 5 років, 80% мають досвід створення дистанційних курсів; мають досвід роботи тьютором - 57%; використовують мобільні телефони для доступу до Інтернету - 37%.

Слід зазначити, що персональне навчальне середовище учасників курсу (рис. 2) сформовано слабо, більшість сервісів використовують тільки 10-20% учасників курсу, що викликає певні труднощі у спілкуванні.

Більшість учасників сформулювали мету навчання - засвоїти нові соціальні сервіси і сформулювати нові підходи до дистанційного навчання на їх основі.

По завершенні курсу анкетування пройшли 10 чол. В середньому слухачі витрачали 6-8 годин на тиждень.

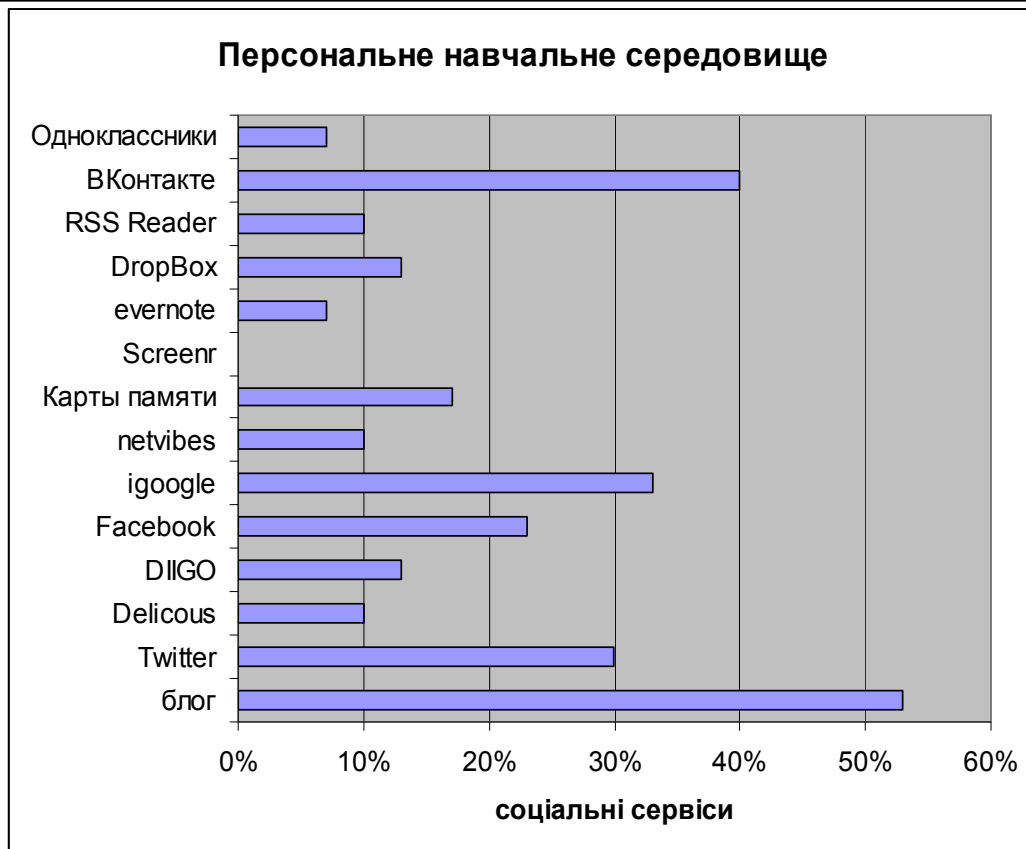

Рис. 2. Персональне навчальне середовище на початку вивчення курсу

Деякі відповіді на питання анкети:

- Ваші враження та роздуми з приводу даного відкритого курсу:

“... головне - такі курси просто необхідні не тільки для підвищення кругозору та кваліфікації романтиків сфери освіти, а й для формування згуртованих спільнот таких дружних, доброзичливих і захоплених своєю справжньою професією людей. Мабуть, друге навіть важливіше.”;

“Подібні відкриті курси дуже необхідні в системі підвищення кваліфікації педагогів як інструмент безперервної освіти”.

- Що сподобалось у відкритому дистанційному курсі?

“В курсі, як не дивно, мені сподобалася його "відкритість", учасники виявляли величезне бажання бути корисними один одному, в будь-який момент можна задати питання і отримати не одну відповідь. Такий зв'язок в курсі мене приємно здивував. А також сподобалося те, що нічого не нав'язували, кожен брав від курсу те, що йому було цікаво чи необхідно”;

“Комфортність навчання - відсутність контролю”.

- Що було складно для Вас у відкритому дистанційному курсі?

“Хотілося від курсу взяти по максимуму, але коли я спробувала прочитати на першому тижні все, що пропонувалося, мій мозок не витримав такої кількості нової інформації, тому далі я вибирала тільки те, що мене цікавило”.

- Ваша думка про щотижневі вебінари? Їхня користь?

“Щотижневі вебінари - це просто невід'ємна частина курсу”.

“Участь або перегляд записів щотижневих вебінарів дозволяли узагальнити вивчений матеріал, "розширити" вузькі місця ...”.

- Що бажано змінити у відкритому дистанційному курсі?

“До рекомендованого матеріалу давати анотації”;
“Ширше залучати запрошених доповідачів у вебінари”.

Висновки

МВДК є новим, недослідженим методом навчання з використанням нових підходів (коннективізму) і соціальних сервісів, кількість яких постійно змінюється. Для успішного використання необхідно вирішити питання [11]:

- Як вибирати відкритий контент, перевіряти й оцінювати його?
- Як допомагати студентам організувати діяльність з відкритим контентом?
- Які необхідно сформулювати у студента навички для навчання у відкритих курсах?
- Як оцінювати рівень підготовки студента у відкритому дистанційному курсі?

І більш загальні питання [12]:

- Чи є предмети, які не придатні для відкритого дистанційного курсу?
- Як можна відкриті дистанційні курси використовувати в традиційному навчанні?
- Які навички педагогу необхідні для проведення відкритого дистанційного курсу?
- Які принципи і моделі навчального проектування є найбільш ефективними при створенні МВДК?
- Які технології необхідні, щоб: а) допомогти учням зрозуміти складні теми, б) керувати інформаційним перевантаженням, в) зберегти присутність інструктора, г) заохочувати автономію студента?

Список літератури: 1. *Anderson Terry*. Quality in Open Educational Resources (OERs) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://goo.gl/T478t> 2. OER Handbook for Educators 1.0 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://wikieducator.org/OER_Handbook/educator_version_one 3. *Cormier Dave, Siemens George*. Through the Open Door: Open Courses as Research, Learning, and Engagement *EDUCAUSE Review*, vol. 45, no. 4 (July/August 2010): 30-39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.educause.edu/EDUCAUSE+Review/EDUCAUSEReviewMagazineVolume45/ThroughtheOpenDoorOpenCoursesa/209320> 4. *Lewin Tamar*. M.I.T. Expands Its Free Online Courses. The New York Times [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nytimes.com/2011/12/19/education/mit-expands-free-online-courses-offering-certificates.html> 5. *Siemens George*. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. December 12, 2004 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm> 6. The MOOC Model for Digital Practice / McAuley Alexander, Stewart Bonnie, Siemens George and Cormier Dave, – 2010. – 63 p. 7. *Masters Ken*. A Brief Guide To Understanding MOOCs. The Internet Journal of Medical Education. – 2011. – Vol. 1. – Number 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bit.ly/hZGiVG> 8. Rebecca. In search of learning objectives [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rjh.goingeast.ca/2011/06/26/in-search-of-learning-objectives-edumooc/#comment-111> 9. e-Learning in “the Cloud” [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bestdocresourcelisting.info/uncategorized/e-learning-in-%E2%80%9Cthe-cloud%E2%80%9D/> 10. *Hart Jane*. The Top 100 Tools for Learning 2011 List [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://c4lpt.co.uk/recommended/2011.html> 11. *Davis Vicki*. Questioning the Future of the Open Student *EDUCAUSE Review*, vol. 45, no. 4 (July/August 2010): 22-28 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.educause.edu/EDUCAUSE%2BReview/EDUCAUSEReviewMagazineVolume45/QuestioningtheFutureoftheOpenS/209247> 12. *Siemens George*. Researching open online courses [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.elearnspace.org/blog/2011/07/04/researching-open-online-courses/>

**УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС В МАССОВОМ ОТКРЫТОМ
ДИСТАНЦИОННОМ КУРСЕ**

Описано основні особливості масових відкритих дистанційних курсів (відкритість, самоконтроль, співпраця), які набули поширення в Канаді та США в останні три роки. У таких курсах навчаються від 500 до 2500 студентів з усього світу. Наведено результати пілотного навчання слухачів СНД у відкритих дистанційних курсах “Стратегія розвитку дистанційного навчання в корпорації” та “Соціальні сервіси у дистанційному навчанні”.

Ключові слова: масовий відкритий дистанційний курс, персональна навчальне середовище, коннективізма, тьютор.

V. Kukharenko

MASSIVE OPEN ON-LINE COURSE

Describes the main features of the massive open on-line courses (openness, self-control, cooperation), which are conducted in Canada and the U.S. in the last three years. In such courses taking part by 500 to 2,500 students from around the world. Results of a pilot study participants of the CIS in open on-line course "Strategy of distance learning in corporations" are analyzed.

Keywords: massive open on-line course, a personal learning environment, connectivism, tutor.

Стаття надійшла до редакційної колегії 12.01.2012